

LA INDÚSTRIA DEL GEL AL MARESME. ELS POUS DE GLAÇ AL MUNICIPI DE DOSRIUS

MERITXELL DOMINICH I LORENZO

RESUM

Estudi de la indústria que sorgeix al voltant del glaç a partir de l'anomenada "petita edat de gel" que va tenir lloc durant l'edat moderna. Aquesta indústria, coneguda des de l'antiguitat, fou molt important per les diverses utilitats que es donava al producte final: El gel. Ens centrarem en el municipi de Dosrius on aquesta indústria va tenir un paper important durant l'època preindustrial ja que hi ha documentades fins a set construccions destinades a aquesta finalitat dins el terme municipal actual. Un d'aquests testimonis, el Pou del Glaç de Can Galzeran, fou utilitzat per últim cop a principis del segle XX, per aquest motiu avui dia en podem veure la major part de la infraestructura que era necessària per dur-hi a terme l'activitat.

PARAULES CLAU (10)

Pou – Bassa - Glaç – Gel – Indústria – Comerç - Pou del glaç de Can Galzeran – Pou de Glaç de Can Gel - Pou de Glaç de Can Bosch – Petita edat de gel

INTRODUCCIÓ

El clima des de finals de l'Edat Mitjana fins a principis de l'Edat Contemporània era molt més fred del que havia sigut en períodes anteriors, a tot el continent europeu, arribant a haver-hi indrets innivats on avui dia seria impensable, per aquest motiu, aquest període s'anomena popularment "petita edat de gel".

A més del clima, son diversos els factors que van fer que, durant els segles XVII i XVIII, arreu del país sorgissin un seguit d'edificis i solucions singulars que servien per donar sortida a un producte natural abundant que cada cop tenia més demanda: el gel i/o la neu.

Durant l'època pre-industrial, es va crear un comerç entorn aquest producte que donava sortida a l'excedent natural que es produïa per tot el país i cada cop tenia més usos entre la població, tot i que era un producte que es portava utilitzant des de temps antics.

Tradicionalment, la producció de neu i gel servia, entre altres coses, per mantenir els aliments en bon estat, per refrescar les begudes, com a remei per pal·liar alguns mals, etc.

És a partir del segle XVII que el consum del gel es popularitza de tal manera que passa a ser indispensable. Aquest fet, fa que hi hagi una part de la població (d’interior i de muntanya) que té accés per primer cop a aliments que fins llavors li eren desconeguts com podrien ser els productes frescos provinents de la mar.

El fet que el consum del gel esdevingués tant important per la salut i la higiene de la població va fer que els dirigents de l’època n’afavorissin el comerç i la seva conservació, convertint aquesta matèria en una mercaderia de primera necessitat.

Del procés de comercialització d’aquesta matèria en depenien moltes persones. Els primers, els constructors i picapedrers que eren els responsables de crear els edificis i les estructures necessàries per produir i emmagatzemar la matèria. Després, hi havia els que s’ocupaven de la conservació i la neteja dels pous i de les basses; d’altres feien de fusters i de ferrers, n’hi havia que tallaven i recollien el gel o la neu compactada, d’altres l’empouaven i l’emmagatzemaven, els traginers el transportaven fins al lloc de distribució i un cop allà hi havia els qui pesaven la matèria i finalment els que s’encarregaven de vendre-la.

ELS POUS DE GLAÇ

Els pous de glaç, son construccions i estructures arquitectòniques que formen part del patrimoni pre-industrial del país.

Cada pou té una forma de construcció, característica de la zona on estan ubicats. Els recursos constructius de cadascun varien segons els coneixements dels constructors i els diners que s’hi van destinar en la seva construcció. Així, tenim que els recursos més utilitzats son les voltes romàniques, les creus d’aresta i els contraforts, i també, les semicúpules esfèriques.

En la seva majoria fan servir materials constructius tradicionals, pedra i teula; però també n’hi ha que aprofiten l’estructura rocosa del relleu o tenen les parets enrajolades. La construcció estava pràcticament soterrada en la seva totalitat pel terreny, augmentant així el seu aïllament tèrmic.

En la seva majoria, la única part visible era la cúpula que tancava l’edifici, aquesta feta del mateix material o de maó i teula, i dues o tres obertures d’accés a l’interior. Aquestes obertures, rectangulars o circulars, servien per facilitar l’entrada i la sortida dels blocs

de gel, la qual cosa es feia utilitzant politges i corrioles. Normalment, per privar-les de la calor es tendia a orientar aquestes obertures cap al nord. També, hi ha pous que tenen estructures més complexes adjacents a l'estructura principal en forma de passadissos (llargs, rectes o no), que apartaven encara més la neu o el gel de l'ambient exterior.

La base de la construcció solia ser de terra, amb un sistema de desaigua que servia per conduir l'aigua que s'anava desglaçant cap a l'exterior.

Aquest sistema constructiu aïllava l'interior gairebé hermèticament, facilitant-ne així la seva finalitat, la d'esdevenir una nevera en un temps on encara aquest electrodomèstic, tant habitual en l'actualitat, no s'havia inventat.

Les dimensions de cada pou eren diferents, segons les necessitats que motivessin la seva construcció i la dificultat que comportés aquesta. Tot i així, de mitjana, solien fer de 8 a 9 metres de diàmetre amb parets d'1 metre de gruix i una mitjana de 9 a 11 metres de fondària.

La capacitat dels pous era mesurada per una unitat de pes anomenada "càrrega", aquesta, variava segons la comarca, essent a les comarques de Barcelona de 124 kg. Els pous, ja emmagatzemessin gel o neu, tenien una capacitat mitjana de 300 o 400 càrregues.

Els pous de glaç es podien construir a menor altitud que les poues de neu. Un tret característic dels pous de glaç és que tots estan ubicats a prop d'un curs fluvial o d'una bassa, ja sigui aquesta natural o artificial, que els proporcionés suficient aigua per poder-la glaçar.

LA PRODUCCIÓ, CONSERVACIÓ I COMERCIALIZACIÓ DEL GEL

El gel que s'introduïa en els pous de provenia de basses, llacs o rieres, on l'aigua estancada es sotmetia a les baixes temperatures hivernals i es glaçava. Generalment, aquests llocs eren obacs, ombrívols i foscos.

Aquestes basses s'havien de mantenir netes i ben condicionades, tant quan eren plenes d'aigua com quan eren buides i, també era necessària la neteja regular i les reparacions dels pous, així com de les eines que s'utilitzaven per dur a terme tota la manipulació del producte final, el gel.

Quan l'aigua estava glaçada amb el gruix necessari, uns 20 cm, el gel es trencava picant-lo amb maces, bastons o altres estris. Els trossos de gel obtinguts podien ser

irregulars o bé, se'n feien peces de mesura i dimensions regulars. Fos com fos, els blocs obtinguts s'introduïen dins el pou, traginats, si feia falta, per carretes. Prèviament, el fons i les parets del pou havien sigut aïllades amb branques i palla. El personal que descarregava els blocs a l'interior ho feia mitjançant politges, ganxos o emprava altres estris amb aquesta finalitat. A l'interior, els encarregats de col·locar el gel de manera ordenada, n'anaven fent pisos, posant entre capa i capa de gel matèria vegetal seca (fulles de falguera, etc) i, entre bloc i bloc gel picat per evitar que els blocs es soldessin i compactessin altre cop. Quan el pou era ple, se'n tancaven les obertures amb la major rapidesa possible per garantir-ne l'hermeticitat.

Un cop emmagatzemat, qualsevol manipulació del gel es feia de nit, per evitar-ne així el desglaç. Els blocs es carregaven a una carreta i un cop plena es transportava fins al seu destí. Sobre el carro, el gel anava cobert amb branques, sacs o qualsevol altre tipus de roba que el mantingues el més íntegre possible. El preu que es pagava per cada bloc estava regulat per les ordenances de destí i variava segons la quantitat que arribava a la fi del trajecte. Tot i aquesta dificultat, el gel produït acostumava a arribar a llocs força llunyans.

LA INDÚSTRIA DEL GEL AL MARESME

La indústria del gel, al Maresme, no deuria de ser un dels principals motors econòmics de la comarca, com a mínim en la seva fase de producció. La comercialització i el consum del producte, en canvi, sí que deuria ser important ja que era el punt de sortida del glaç que es produïa a les comarques veïnes, on la producció sí que n'era un motor econòmic, i n'era necessària la seva sortida a la mar per transportar-lo a indrets llunyans. A més, essent com és la comarca de tradició marinera, el gel havia esdevingut un dels millors productes per la conservació del peix.

Tot i no ser una comarca productora sinó més aviat al contrari, al Maresme, hi ha un municipi a l'interior on la producció del gel va esdevenir una manera més d'explotar els recursos naturals que donava el territori. Aquest municipi, és Dosrius. De tot el Maresme és quasi l'únic lloc on podem trobar restes d'aquesta indústria tant arqueològicament parlant com en documentació escrita de l'època.

Tot i així, a Vallmanya, Tordera, a la riera d'en Vilà, es té constància d'una llicència d'obres de 1784 per construir un molí fariner i un pou de glaç però aquest últim no es va arribar a construir degut a la falta de cabdal sobrant per a la producció del gel.

Un cas diferent, és el cas de les dues pous de neu que s'han trobat al Turo d'en Vives (Sant Celoni), que degut a la proximitat al terme municipal de Sant Iscle de Vallalta trobo

que és interessant fer-ne menció ja que son estructures una mica diferents a les que conformen els pous de glaç. Aquestes, servien per emmagatzemar neu, cosa impensable amb el clima actual de la comarca. Són estructures excavades a terra de forma el·líptica amb un diàmetre aproximat d'uns 10 metres i una fondària de 2 metres.

ELS POUS DE GLAÇ AL MUNICIPI DE DOSRIUS

Al terme municipal de Dosrius, actualment hi trobem fins a 5 estructures que tenien aquesta finalitat i se'n té coneixement d'un altre segons fonts orals però no s'ha arribat a localitzar.

Els pous de glaç que es conserven amb millor o pitjor grau de conservació es troben a les zones de Banyamars i d'El Far. Tot i tractar-se, en ambdós llocs, de pous de glaç, les característiques de la seva ubicació son molt diferents.

A Banyamars, hi trobem tres estructures, vinculades les tres al curs fluvial que passa pel poble. Aquests tres pous estarien, per tant, construïts a la vall de Banyamars, entre 200 i 250 metres d'altitud; i les aigües sobrants anirien seguint el curs de la riera de Banyamars i posteriorment de la de Dosrius i Argentona per acabar directament al mar.

En canvi, a El Far, n'hi trobem dos que estarien edificats a la part més alta de l'obac del turó de Bell-Iloch, a l'alçada del camp de les Passadores, mirant cap al Vallès, per sobre dels 400 metres d'altitud, les aigües sobrants d'aquest anirien a parar al torrent de Can Mora i posteriorment al riu Mogent.

Les cinc estructures conegudes estarien vinculades, principalment, a tres de les cases més importants històricament del municipi. A Banyamars tindriem que, en el moment de construir-los, dos dels pous de glaç estan dins de la propietat de Can Galzeran, també conegut com a Can Prats, i l'altre està en el terreny propietat de Can Gel. A El Far, ambdues edificacions, quan es construeixen, estan dins la propietat de Can Bosc.

La primera referència documentada que tenim de l'existència de pous de glaç al municipi data d'entre 1770 i 1780. Aquesta surt citada en un opuscle publicat per l'Escola de Natura del Corredor i que es titula "L'hivern a Banyamars", aquí es fa referència a un document escrit durant la dècada esmentada i publicat l'any 1937 per l'Agrupació Excursionista de Badalona.

"... En la costa de Mar cerca de Mataró: en Alfara y Banyamars, hi ha molts pous de empochar glaç grans y congestes molt capases, que en anys atras eran de Dn Geroni Maris; de Esteve Galceran; de Bosch y de Gel; y lo de Gel, per ser

mitja hora mes cerca de Barna, se tenia por lo mes convenient. Però com los duenyos dels dits Pous acostumaven a empenyarse per 4000 carregas de glaç per embarcar en lo port de Mataró per los obligats a lo Abast de Cadiz. Per lo Abast de la dita ciutat de Mataró ab 400 carregas. Y per diferents altres pobles de la costa a preu molt alt. Y casi tots los dits pous se ha de traure lo glas del pou a coll de matxo. Y després hi ha molts mals camins per los carros, de manera que se ha d'anar molt tros de camí per dins de una riera ...”

Canyamars

En el “Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar” de Pascual Madoz, publicat al 1845, al final de l'entrada que fa referència a Canyamars, veiem que fa menció a la producció de glaç que es duia a terme a la zona.

“...antiguamente se hacia mucho tráfico de hielo, á cuyo efecto habia tres pozos para encerrarlo á su tiempo; de él se proveia Barcelona, y aun se esportaba para Oran; en el día ha decaído tanto su consumo, que solo un pozo que hay es suficiente para la corta estraccion que se hace...”

Per tant, a mitjans del segle XIX, podem deduir que la indústria del gel al municipi ja estava de cap a caiguda ja que només hi havia un dels pous que funcionava, el pou de glaç de Can Galzeran.

Pous del glaç de Can Galzeran / Can Prats

Dins la propietat de la família Prats, i anteriorment de la família Galzeran, hi trobem dos dels pous del glaç que hi ha a la vall de Canyamars, amb dos estats de conservació totalment diferents.

El més conegut dels dos, és el que actualment anomenem Pou del Glaç de Canyamars. Aquest està ubicat al costat de la riera Rupitera, entre el camí i la riera. És l'únic de tots els pous de glaç que trobem al municipi que conserva la coberta i part del complex que servia per produir el gel.

Dins del conjunt d'estructures que avui dia podem observar hi trobem el pou, el via-ducte que connecta el pou amb la bassa, la bassa, el canal que servia com a sobreixida de la bassa i, una miqueta més allunyat encara trobem part de canal que desviava l'aigua de la riera per conduir-la cap a la bassa.

*Treballs forestals al voltant del pou del glaç de Can Galzeran a mitjans del segle XX.
Es veu la coberta del pou al fons. Fotografia cedida per la família Gimenez-Tapies.*

L'aigua de la riera desviava part del seu cabdal cap a la bassa mitjançant una resclosa, avui desapareguda, prop de Can Cunit que encara en manté el topònim. Aquesta, anava conduïda mitjançant un canal que podem observar en part a la zona de la Portellera.

La bassa té el mur est tirat a terra, justament aquest seria el mur per on entraria l'aigua desviada. Aquesta té una fondària pròxima als 60 cm i podia emmagatzemar quasi 90 metres cúbics d'aigua.

Al mur oest de la bassa hi trobem el mecanisme de desaigua i la sobreeixida de la mateixa, en aquest punt hi podem observar un petit tram del canal que conduïa l'aigua de tornada cap a la riera.

Del costat de la bassa surt el viaducte que servia per baixar el gel cap al pou, ja que aquest es troba a una cota més baixa que la bassa. Entre el viaducte i el pou hi ha el camí, aquest es salvava, quan s'havia d'emmagatzemar gel, mitjançant uns taulons que ajudaven a introduir el gel dins el pou gràcies a la gravetat.

El pou, com era costum, és un edifici de planta circular acabat amb una coberta de volta, a la part alta, al costat del camí, hi trobem dues portes de càrrega i una finestra.

Cap a la riera, a la part baixa del pou, hi trobem una altre porta que segurament servia de desaigna. Aquest pou té un diàmetre interior de quasi 10 metres. Les parets varien el seu gruix entre 70 centímetres i 1 metre.

Segons trobem citat a l’ “Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Dosrius” de l’Ajuntament de Dosrius, les darreres comandes de glaç van ser enviades a la Diputació de Barcelona per a les recepcions oficials.

Un cop l’activitat va deixar de tenir sentit, aquest pou va ser últim a ésser abandonat.

Durant les dècades dels 80 i 90, la família Prats va tornar a tenir interès en l’estructura. En primer lloc, es va intentar donar-li un altre ús, aquest cop aprofitant l’estructura per fer-hi un restaurant, sol·licitant a l’Ajuntament de Dosrius la pertinent llicència, però la idea no va tirar endavant.

Tot i així, es van dur a terme diversos arranjaments a l’edifici amb la finalitat de dur-hi a terme diverses festes familiars o d’amics de la família. Durant aquesta època, és quan es van dur a terme les obres que van rebaixar el nivell del terra a l’interior i la construcció d’unes escales per poder accedir per la porta que feia la funció de desaigna cap a la riera.

Després d’aquesta etapa, l’any 2007, el pou del glaç i la finca que el rodeja, juntament amb la bassa i el viaducte, van ser comprats per l’Ajuntament de Dosrius. Essent de propietat municipal, en un primer moment, l’ús de la finca es va destinar a sala de concerts i lloc per celebrar diferents tipus de festes i cerimònies. Actualment, ha sigut catalogat com a Bé Cultural d’Interès Local i el seu ús és únicament puntual amb visites guiades o com a escenari de fons d’alguns actes culturals.

El segon pou de glaç que trobem dins la propietat de Can Prats/Can Galzeran, estaria pròxim a la casa de Can Comes, que era una masoveria de la primera.

Aquest també s’alimentaria de l’aigua de la riera Rupitera però en un tram més pròxim al poble. Ambdós pous només estan separats per uns 300 metres en línia recta, però les característiques d’aquest són bastant diferents a l’altre.

Aquest pou té unes dimensions molt més reduïdes que l’anterior i només se’n conserva part del mur. La coberta i les portes de càrrega han desaparegut totalment. També ha desaparegut tot el complex que serviria per produir-ne el gel. Per aquest motiu és molt difícil saber-ne el seu funcionament.

La construcció d’aquest pou del glaç, a partir dels murs que es conserven, es veu que

és va fer més toscament, com si a l'hora de construir-lo es tingués pressa o s'hagués triat la manera menys costosa de fer-lo.

Per qüestions de proximitat, seria possible que aquest pou estigués destinat a emmagatzemar el possible excedent que es produïa en l'altre, ja que aquest es troba a la mateixa cota que la bassa, i que no tingués associat un complex tant elaborat com el que s'ha explicat. La vegetació i la topografia del terreny ens porten a pensar que aquesta seria una bona hipòtesis.

No obstant, hi ha una referència bibliogràfica que indica tot el contrari, que aquest era un pou de glaç totalment independent de l'altre i tenia la seva pròpia bassa i complex de producció de gel.

La referència la trobem citada per Jaume Vellvehí quan parla d'un conveni de redempció de censos del mas Galceran de Canyamars, de data 8 de juny de 1912, i que actualment trobem en el Fons Castelladosrius de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

“Primo todo aquel manso nombrado Galcerán [...] con todos sus dchs y pertenencias junto con las casas en el construidas, corrales, bodega, algibar con agua viva corriente y continua delante las dichas casas, y con su molino, vulgo trull, y demás edificios de hacer azeyte con un molino arinero, con su balsa, muela y demás arreos y aparatos construhidos cerca las dichas casas, con dos possos para poner hielo, el uno grande y el otro mas pequeño, con sus balsas, construidos cerca la casa del referido manso, con una casita construida mas arriba del dicho posso grande...”

Una opció seria que aquesta bassa que es cita, sigui el Safareig de la Barca, que és pròxim a aquest pou i molt possiblement alimentava el molí fariner que trobem aigües avall. Si fos aquest safareig el que feien servir de bassa per poder fer el gel que s'emmagatzemava en aquest pou de glaç la incògnita està en com s'ho feien per salvar el curs de la riera amb els carros o matxos carregats de gel, ja que es troba a l'altre riba de la riera, per després de pujar el desnivell fins al pou.

Aquest pou, al deixar-ne de fer ús, es va fer servir com a abocador de deixalles.

Pou del glaç de Can Gel

Tal i com diu la cita de l'opuscle de l'Escola de Natura del Corredor, aquest pou de glaç era el més convenient al comerç per estar mitja hora més pròxim als centres de consum, Barcelona i Mataró.

*Obertura que servia per desaiugar l'aigua del desglaç del pou del glaç de Can Gel.
Fotografia cedida per Adriana Geladó.*

Aquest pou de glaç és comparable amb dimensions a pou de glaç gran de Can Galzeran. També, tal i com passa amb el petit, en aquest cas no es conserva cap resta del complex per produir el gel.

A diferència del segon pou de Can Galzeran i dels dos que trobem a El Far, aquest conserva una de les portes que servien per introduir el glaç a l'interior i part de l'arrencada de la volta que conformava la coberta. També, en el fons, es pot apreciar una petita obertura entre les pedres del mur que servia de desaiuga.

En els murs, d'aquest pou hi podem contemplar un seguit de forats a alçades i distàncies regulars, que possiblement deuriem ser els punts de subjecció de bigues que anirien aguantant els diferents pisos de gel.

La primera referència que es troba documentada d'aquest pou de glaç, data de 1751. En aquest document es fa un establiment a precari de l'ús d'aigües per a l'explotació d'un pou de glaç que s'haurà de construir, on es diu que es podrà utilitzar l'aigua de la riera Rupitera i de la de Can Llibre.

“.....Joseph Gel labrador parroquia S. Estevan de Cañamas y de sus sucesores de la facultad de valerse de las aguas de la riera rupitera i de la que transcurre por la riera de Llibre, no solo para el uso de un molino harinero sino para congelar otras aguas y recoger el hielo, fabricar un pozo, para conducirlo en él con sus balsas para congelar las aguas y demás....”

Segons aquest document, que forma part del fons familiar de la família Gel, el pou de glaç de Can Gel es va construir cap a mitjans del segle XVIII, a partir de la data d'aquest establiment, 1751.

Quan va quedar en desús, la coberta d'aquest pou de glaç es va desmuntar per poder fer una nova era al costat de la casa de Can Gel. Així mateix, el pou en sí, es va fer servir d'abocador.

La localització de la bassa associada a aquest pou és incerta perquè no en queda cap rastre, no obstant, se sap que estava ubicada en algun lloc del camp que hi ha per sota del pou al costat de la riera que baixa de Canyamars.

El Far

En un principi, al llegir l'article "*Notícies del llinatge Belloch a Can Bosc*" escrit per Anna Plans, aquest ens pot portar a la confusió de pensar que a El Far hi havia tres pous de glaç, dos a Can Bosc i un a Can Farrerons.

En aquest article es cita l'inventari dels béns que ha heretat Teresa Marís i de Lloreda, datat al 1765, a la mort del seu pare Jeroni Marís. Entre els béns heretats hi ha dos pous de glaç.

"Tota aquella casa Mas y Heretat, anomenada Bosch de Dita Passoqui del Far, ab son barri, corts, corrals y demes oficinas de dita casa ab dos pous de glas buits construïts dins la mateixa Heretat, ço es un amomenat lo pou Xich al costat del Barri de dita casa, y lo altre anomenat lo pou de la Corba a distania de un tir de escopeta de dita casa junt ab tots los masos al dit mas Bosch units, y agre-gats, y junt ab totes sas terras, honors y possessions aixi campas, com hermas, boscosas, de prat y de vinya plantadas, tant cituadeas dins dita Parroquia del Far com fora de aquella."

No obstant això, després de fer-ne una recerca he arribat a la conclusió que els dos pous de glaç que es citen a l'inventari de béns son els dos que coneixem actualment i dels que només se'n conserven part dels murs.

Així, tindriem que l'anomenat "pou Xich" seria el que actualment anomenem pou del glaç de Can Bosc; i, el "pou de la Corba" seria el pou del glaç de Can Farrerons ja que aquest també és anomenat Pou del Glaç del Revolt i a prop de la seva localització hi ha el topònim de "Font de la Corba" i està localitzat prop d'on el camp de les Passadores gira cap a la Font del Ferro.

Per tant, a El Far, només hi trobem aquests dos pous de glaç que foren construïts abans de 1765 i que formaven part de la propietat de Can Bosc.

Pou del glaç de Can Bosc

Aquest pou de glaç està localitzat a prop de la Font del Ferro i només se'n conserva part dels murs.

De mida, seria semblant al pou del glaç petit de Can Galzeran. Tindria un diàmetre exterior d'uns 9 metres i els murs fan 1 metre d'ample.

Igual que el de Can Gel, a l'interior es deurien fer servir bigues per mantenir separats els diferents pisos de gel ja que s'hi aprecien forats a alçades i distàncies regulars.

La bassa on es produïa el gel, totalment desapareguda, es trobaria a prop de la font del Ferro i s'omplia amb les aigües d'aquesta.

Pou del glaç de Can Farrerons

Aquest és el pou de glaç menys documentat de tots.

Seria comparable en mida als pous del glaç de Can Galzeran i de Can Gel. Només se'n conserva part del mur i en aquest, s'hi aprecien, també, forats per subjectar bigues.

Fonts orals

Segons fonts orals, també hi hauria una estructura que faria la funció de pou de glaç a Dosrius, pròxim a la masia de Can Tarau.

De ser això cert, aquest seria el pou de glaç situat a menys altitud del municipi i molt més pròxim als centres de consum pròxims.

Aquest fet, trauria significat a la cita de l'opuscle de l'Escola de Natura del Corredor i que fa referència a un document del segle XVIII, on fa menció dels noms dels propietaris dels pous de glaç i diu que el més convenient de tots seria el de Can Gel per ésser el més pròxim.

També, pot ser, que aquest suposat pou fos un pou on el gel que s'emmagatzemava no fos per comerciar sinó pel consum propi del veïns del poble.

BIBLIOGRAFIA

Libres i articles:

- MADDOZ, P. Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar. Madrid. 1845.
- AYMAMI, G. Aproximació als pous de glaç i de neu de Catalunya. Arxiu bibliogràfic excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya. Barcelona. 2000.
- AYMAMI, G. Relació de 522 pous de gel, de neu i congestes inventariats a Catalunya. Patronat de Sant Galderich, Revista Pedra Seca. Barcelona. 2015.
- AYMAMI, G. Relació de 561 pous de gel, de neu i congestes inventariats a Catalunya. Patronat de Sant Galderich, Revista Pedra Seca. Barcelona. 2015.
- CAPEL, H. Una actividad desaparecida de las montañas mediterráneas: el comercio de la nieve. Revista geografía. Universitat de Barcelona, 1970.
- PRATS I TRIAN, R. "Els pous de glaç" a El Comú. Núm. 2, 1988.
- ALSINA, N. et al. Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Dosrius. Diputació de Barcelona, Servei de patrimoni arquitectònic local. Ajuntament de Dosrius, 2005.
- DOMINICH LORENZO, M. Aixecament topogràfic i modelat en tres dimensions del Pou del Glaç de Canyamars (Maresme). Universitat Politècnica de Catalunya. 2009
- COSTA SAVOIA, E. Pous de neu i de glaç. Diputació de Girona. 2016
- SANCHEZ PAGES, M. Els pous de gel de Lleida. Museu de l'aigua de Lleida. 2004.
- PLANS BERENQUER, A. "Notícies del llinatge Belloch a Can Bosc" a Duos Rios. Arxiu Històric Municipal de Dosrius, 2017.

Fonts orals:

Neus Alsina, Marc Bosch, Joan Manel Riera, Ramon Gel, Isabel Arnó, Emili Gimenez i Teresa Tàpies